

ПРЕДГОВОР

Голямата социална опасност от наркоепидемията в края на 90-те години на XX век и превръщането на наркоразпространението в един от основните механизми за създаване на организирана престъпност в България накара Центъра за изследване на демокрацията да обърне специално внимание на темата. Целта на предложения текст е да се направи опит за оценка на реалните рискове, пред които е изправена страната през последните години.

Този анализ разглежда предлагането и търсенето на наркотици в България, като се опитва да преодолее огромния информационен дефицит и да идентифицира основните механизми и институции, действащи на този пазар. Цялостното прилагане на традиционен икономически инструментариум обаче е ограничено от особеностите на наркоразпространението и потреблението.

Анализът се състои от три части. В първата се излага генезисът на наркоразпространението, а във втората се описват структурата и функционирането му. Анализът на **предлагането**, засегнат в тези две части, е направен, като са използвани всички налични източници на информация, до които екипът имаше достъп. Основен източник бяха серия от дълбочинни интервюта с дилъри на различни групи наркотици, с употребяващи дълги години наркотици, с офицери от полицията и службите за сигурност (с опит в борбата срещу наркотрафика, наркопроизводството и наркоразпространението), с лекари и представители на граждански организации, работещи с наркозависими. За изясняването на проблема бяха използвани предложени от правоохранителните органи специализирани анализи, както и журналистически разследвания и анализи по темата в средствата за масово осведомяване.

В третата част е разгледано **търсенето**, като бяха използвани данните от първите за страната национални представителни проучвания, проведени от социологическата агенция „Витоша РИСЪРЧ“ . За целите на изследването Центърът за изследване на демокрацията (заедно с „Витоша РИСЪРЧ“) използва изследователски инструментариум на Европейския център за мониторинг на злоупотребата с наркотици (EMCDDA). Без да се пренебрегват различните гледни точки, екипът, създал този текст, се опита да намери обща изходна основа за оценяване на **реалния брой на употребяващите наркотици** в страната. При все че националните представителни изследвания невинаги са надежден източник на инфор-

мация за социално неприемливи и скрити механизми на разпространение и злоупотреба с наркотици, това е тип изследване, което дава цялостна картина за положението и предоставя релевантна информация за по-дълбочинни изследвания.

Като допълнение бяха разработени серия от индиректни индикатори в опит да се регистрира употребата на психоактивни вещества в съответствие с българската специфика. Освен това бяха проведени и две качествени проучвания. Първото бе сред наркозависими от хероин и редовно употребяващи меки видове дрога, а второто – сред експерти и работещи с наркозависими.

Предложената разработка е осъществена от Центъра за изследване на демокрацията и обобщава проучванията и дискусиите на експертна група, която включва ст.н.с. **Тихомир Безлов** – Център за изследване на демокрацията, **Иван Цветков** – началник на направление „Наркотици“ в НСБОП, **Христо Терзийски** – началник на управление „Наркотици“ в Столична дирекция на вътрешните работи, ст.н.с. **Юлиан Караджов** – Българска академия на науките, **Анита Босилкова** – заместник-председател на Столичния съвет по наркотични вещества, **Елена Янкова** – Фондация „Инициатива за здраве“ (София), **Ася Стоянова** – Фондация „Панацея“ (Пловдив), **Надя Драгиева** – „Доза обич“ (Бургас), д-р **Недьо Георгиев** – Фондация „XXI век“ (Плевен).